

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 485/2022-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Bc. Jánom Falathom, advokátom, Zochova 14A, Bratislava, proti opatreniu Špecializovaného trestného súdu zo 4. novembra 2021 v trestnom konaní sp. zn. 1T/11/2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd opatrením všeobecného súdu v trestnom konaní, ktoré navrhuje zrušiť s tým, že mu bude priznané finančné zadosťučinenie 3 300 eur.

II.

2. Špecializovaný trestný súd ústavnou sťažnosťou namietaným opatrením, ktoré bolo oznámené na hlavnom pojednávaní 4. novembra 2021, podľa § 253 ods. 5 písm. c) Trestného poriadku od 5. novembra 2021 zakázal vyhotovovanie zvukových záznamov z hlavného pojednávania, prítomnosť médií na hlavnom pojednávaní pripustil len po akreditácii a skonštatoval, že informovanie o hlavnom pojednávaní bezprostrednou citáciou je rovnocenné so zvukovým prenosom a zakazuje sa. Sťažovateľ na tomto hlavnom pojednávaní nebol prítomný a 6. júna 2022 Špecializovaný trestný súd vyhovel jeho žiadosti o sprístupnenie uvedeného opatrenia.

III.

3. Sťažovateľ zdôrazňuje škodlivosť zákazu bezprostredných citácií z pojednávania, ktorými rozumie okamžité zverejnenie informácie, či už o myšlienke z pojednávania alebo opis situácie, správania osôb a atmosféry na ňom. Podľa sťažovateľa zákazmi citácií, ktoré verejnosť najviac

sleduje, sa vážne zasahuje do práv na slobodu prejavu a prijímania a rozširovania informácií, čo sťažuje dozor verejnosti nad súdnictvom. Zdôrazňuje potrebu rozhodnutia ústavného súdu, ktoré má vysvetliť protiústavnosť obdobných opatrení a odstrániť právnu neistotu spôsobenú absenciou odôvodnení opatrení tak, aby bol vyriešený konflikt medzi súdmi a žurnalistikou. O riešenie tohto napätia žiada aj pre prípad odmietnutia jeho ústavnej sťažnosti.

4. Sťažovateľ zdôrazňuje, že nebol na hlavnom pojednávaní 4. novembra 2021, a preto v tento deň sa nemohol o opatrení dozvedieť, keďže opatrenie pôsobí do budúcnosti. Opačný výklad by bol právnym formalizmom, keďže neprítomnosť na hlavnom pojednávaní neznamená, že nechce byť na ďalších hlavných pojednaniach. Podľa sťažovateľa sa o opatrení dozvedel až 6. júna 2022.

5. K prípustnosti ústavnej sťažnosti zdôrazňuje, že pre neprítomnosť na hlavnom pojednávaní nemohol využiť postup podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku a nemožno požadovať, aby sa zúčastnil ďalšieho hlavného pojednania a aby počas neho žiadal o takéto rozhodnutie tak, aby dotvoril prípustnosť ústavnej sťažnosti. Opačný výklad by bol podľa neho právnym formalizmom, keďže ak by prišiel na ďalšie hlavné pojednávanie a podal by žiadosť o preskúmanie opatrenia, ktorej by nebolo vyhovené, nemohol by robiť bezprostredné citácie. Podľa sťažovateľa kontrola verejnosti nad súdnictvom, ktorú ako novinár zabezpečuje, je hodnou osobitného zreteľa a ústavnou sťažnosťou sa zabezpečí skoršie rozhodnutie o zrušení namietaného opatrenia. Sťažovateľ poukazuje, že postup podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku by už zrejme nebolo možné vykonať, keďže podľa jeho skúseností mu z miesta pre verejnosť predseda senátu nedá slovo. Opisuje, že mu v inej veci nebolo dané slovo a predseda senátu skonštatoval, že verejnosť nemôže žiadať o preskúmanie opatrenia. S tým však nesúhlasí, zdôrazňuje slovo „kto“ v § 253 ods. 10 Trestného poriadku a z toho dospieva k tomu, že zákon práve slovom dbá aj na práva verejnosti. I tento rozpor žiada vyriešiť v rozhodnutí ústavného súdu.

IV.

6. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Sťažovateľ namieta opatrenie predsedu senátu trestného súdu, ktoré bolo súčasťou ním vedeného verejne prístupného hlavného pojednania a ktorého základom bol § 253 ods. 4 Trestného poriadku, podľa ktorého z priebehu hlavného pojednania môžu fyzické a právnické osoby vyhotovovať zvukový záznam a so súhlasom predsedu senátu aj zvukový prenos, a § 253 ods. 5 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého predseda senátu môže vyhotovovanie zvukových záznamov zakázať, „... ak by zvukovým záznamom z priebehu hlavného pojednania mohla byť ohrozená mravnosť, verejný poriadok alebo dôležitý záujem strán alebo svedkov...“. Oprávnenie predsedu senátu nadväzuje na to, že on vykonáva opatrenia na zabezpečenie riadneho priebehu hlavného pojednania za súčasnej ochrany oprávnených záujmov strán.

7. Z pohľadu § 124 zákona o ústavnom súde je rozhodujúce, že lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti opatreniu plynie od oznámenia opatrenia. Opatrenie bolo oznámené na verejnom hlavnom pojednávaní 4. novembra 2022. Jeho adresátom neboli len prítomné strany trestného konania, ale aj verejnosť. Preto v tento deň začala plynúť lehota všetkým, ktorí boli ako verejnosť prítomní

na hlavnom pojednávaní, keďže Trestný poriadok pre opatrenia vyhlásené na hlavnom pojednávaní nestanovuje iný spôsob oznamovania. Otázkou je, či to, že sťažovateľ na hlavnom pojednávaní prítomný nebol, je dôvodom na to, aby vo vzťahu k nemu bol použitý iný záver o začatí plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti. Pre vysporiadanie sa s touto otázkou je rozhodujúce znenie druhej vety § 124 zákona o ústavnom súde, ktorá pri opatreniach stanovuje osobitnú lehotu, ktorej plynutie sa neviaže na oznámenie opatrenia, ale na možnosť dozvedieť sa o opatrení. K tomu treba uviesť, že jedinou okolnosťou, ktorá viedla k tomu, že sťažovateľovi opatrenie nebolo oznámené, bola jeho neprítomnosť na hlavnom pojednávaní, ktoré bolo verejné a na ktoré sa sťažovateľ mohol dostaviť. Ak by na hlavnom pojednávaní bol, tak by mu opatrenie ako každému z prítomných oznámené bolo a dozvedal by sa o ňom. To, že tomu tak nebolo, je následkom nevyužitia každému za rovnakých podmienok danej možnosti byť ako verejnosť na hlavnom pojednávaní 6. novembra 2021. V tento deň sa preto sťažovateľ mohol o opatrení dozvedieť a začala plynúť dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti. Preto je jeho ústavná sťažnosť z 8. augusta 2022 podaná oneskorene a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

8. Argumentácia sťažovateľa k včasnosti podania ústavnej sťažnosti nasvedčuje, že sťažovateľ si bol vedomý tohto právneho záveru, a možno i preto mu dal varovný prívlastok právnického formalizmu. K tomu však treba uviesť, že včasnosť uplatnenia porušenia základných práv je samo osebe otázkou procesnou, teda otázkou formálnou, ktorá vyžaduje použitie výkladových pravidiel vzťahujúcich sa na normy ústavného procesného práva tak, ako sú vyjadrené v aj ústavný súd zaväzujúcim zákone o ústavnom súde.

9. Nie je správny argument sťažovateľa, podľa ktorého začiatok plynutia lehoty 4. novembra 2021 vylučuje to, že opatrenie „pôsobí do budúca“. Nielen súdne rozhodnutia, ale aj opatrenia deklarujú závery, ktorých následky sa v rôznych podobách prejavujú v budúcnosti, predovšetkým tým, že nedodržanie týchto pravidiel je sankcionované inými normami procesného práva. Rovnako neobstojí argument o tom, že jeho neprítomnosť na hlavnom pojednávaní neznamená, že sa nechce zúčastniť ďalších pojednávaní a o nich informovať opatrením zakázaným spôsobom. Hodnota tohto argumentu je rovnaká ako v prípade, v ktorom by rozhodnutím všeobecného súdu na základnom práve dotknutý sťažovateľ argumentoval tvrdením, že rozhodnutím všeobecného súdu je dotknutý aj po uplynutí lehoty na podanie ústavnej sťažnosti, a to odôvodňuje jej podanie aj po uplynutí lehoty.

10. Argumenty sťažovateľa nie sú objektívne spôsobilé viesť k záveru o tom, že by záver o oneskorení podaní jeho ústavnej sťažnosti bol výsledkom právnického formalizmu v negatívnom zmysle tohto prívlastku. Naopak, prijatie argumentov sťažovateľa by viedlo k záveru, ktorý by poprel nielen znenie, ale aj účel § 124 zákona o ústavnom súde, ktorý rozhodovanie ústavného súdu zaväzuje pod vplyvom legitímneho cieľa k skúmaniu dodržania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti, a to bez toho, aby ústavný súd mohol od tejto zákonom vyjadrenej podmienky ustúpiť tak, ako tomu je pri neprípustnosti ústavnej sťažnosti z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

V.

11. Sťažovateľa k podaniu ústavnej sťažnosti viac ako porušenie jeho základného práva vedie jeho snaha o dogmatické zodpovedanie otázok, ktoré vyplývajú z noriem podústavného práva a týkajú sa toho, či ten, kto z verejnosti a verejnosť mieni informovať o priebehu hlavných pojednávanií, vôbec môže namietat' opatrenie predsedu senátu podľa § 253 ods. 5 Trestného poriadku postupom podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku, a či vôbec podľa § 253 ods. 5 Trestného poriadku možno zakázat' šírenie informácií z hlavného pojednávania prostredníctvom bezprostredných citácií. K tomu treba uviesť, že aplikácia noriem podústavného práva s následnou dogmatizáciou, teda vyjadrením ustálených právnych záverov, je predovšetkým úlohou všeobecných súdov, a to v systéme ich zdôvodnených rozhodnutí, ktoré reagujú nielen na rôzne procesné situácie, ale aj na v rôznych prostriedkoch nápravy vyjadrenú argumentáciu dotknutých osôb. Sťažovateľ však všeobecný súd so svojimi predstavami o podústavnej správnomsti a ústavnej konformnomsti odpovedí na ním touto ústavnomu sťažnomstou položené otázky vôbec nekonfrontoval. K tomu pristúpil napriek tomu, že § 253 ods. 10 Trestného poriadku žiadost' o preskúmanie ústavnomu sťažnomstou namietaného opatrenia predsedu senátu senátom neviaže nielen žiadnomu lehotou, ale ani žiadnomu osobitnomu formou. Už len využitím tohto postupu sťažovateľ môže dosiahnuť pre seba či už priaznivé alebo nepriaznivé odpovede na obe otázky nastolené touto ústavnomu sťažnomstou s tým, že prípadné nepriaznivé odpovede by mohli byť predmetom vecného prieskumu na základe jeho ústavnej sťažnosti.

12. Treba zdôrazniť, že účelom v čl. 127 ústavy vyjadrenej zásady subsidiarity nie je len snaha o obmedzenie právomocí ústavného súdu vo vzťahu k všeobecnému súdnicstvu. Účelom tejto, ústavný súd obmedzujúcej ústavnomprávnej hodnoty, je i to, aby otázky, ktoré nastoľuje aplikácia podústavného práva, boli jasne zadefinované odôvodneniami rozhodnutí všeobecných súdov, reagujúcich na prostriedky nápravy tých, ktorí sa cítia ukrátení, a to aj na svojich základných právach, a aj opatreniami predsedu senátu pri vedení hlavného pojednávania v trestnom konaní. Formulácia zovšeobecňujúcich záverov v prostredí odôvodnenia rozhodnutia ústavného súdu bez predchádzajúceho odôvodnenia všeobecného súdu (ide o výsledok nevyužitia prostriedkov nápravy tak, ako ich podľa sťažovateľa pripúšťa podústavné právo), by bola nevhodnomu a otázne je či ústavne súladnomu tvorbou zovšeobecňujúcich a ďalej všeobecné súdy zaväzujúcich pravidiel. Tieto pravidlá má primárne tvoriť zákon a následne zdôvodneným a opakovaným výkladom zákona všeobecné súdy. Príčinou odmietnutia tejto ústavnej sťažnosti nie je právnický formalizmus, ale uvedomenie si postavenia ústavného súdu v systéme tvorby právnych noriem a ich výkladu ako nástroja ochrany základných práv a slobôd.

13. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Peter Straka, ktoré sa týka výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podat' opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2022

Peter Straka
predseda senátu